KEHYS ry Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry
The Finnish NGDO Platform to the EU

Eduskunnan ympäristövaliokunnalle **25.10.2017**

Kehys ry:n lausunto EU:n kauppapolitiikan ajankohtaisista kysymyksistä (E 78/2017 vp)

Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä koskien EU:n kauppapolitiikan ajankohtaisia kysymyksiä.

Kehys on yhdessä 30 suomalaisen järjestön kanssa julkaissut aikaisemmin tässä kuussa visiopaperin **”10 askelta kestävämpään ja oikeudenmukaisempaan kauppapolitiikkaan**” (liitteenä), jossa korostamme tarvetta kehittää ja uudistaa EU:n kauppapolitiikkaa siten, että se johdonmukaisesti edistäisi ihmisoikeuksia ja ympäristönsuojelua sekä tukisi kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:a. Toivomme, että kansalaisjärjestöjen ja palkansaajakeskusjärjestöjen yhteisessä kestävän kauppapolitiikan visiossa esitetyt tavoitteet ja periaatteet näkyisivät vahvasti myös Suomen kauppapoliittisissa kannoissa.

On myönteistä, että EU:n Trade for All -strategiassa, komission syyskuussa julkaisemassa ”kauppapaketissa” sekä jälkimmäistä koskevassa valtioneuvoston selvityksessä E 78/2017 korostetaan EU:n halua edistykselliseen kauppapolitiikkaan, jossa huomioidaan myös ”tärkeiksi katsotut ei-taloudelliset arvot”. Yksi oikeansuuntainen tavoite on esimerkiksi kestävän kehityksen lausekkeiden toimeenpanon parantaminen. Kehys ja muut kestävän kauppapolitiikan vision allekirjoittaneet järjestöt kuitenkin muistuttavat, että tällä hetkellä EU:n kauppapolitiikkaan sekä kansainvälisen kaupan sääntöihin sisältyy ristiriitoja suhteessa kestävän kehityksen tavoitteisiin ja kansainvälisiin ihmisoikeussitoumuksiin. Esimerkiksi kauppasopimukset ovat sanktioituja toisin kuin ihmisoikeus- ja ympäristösopimukset, mistä seuraa, että ihmisoikeus- ja ympäristönäkökohdat voivat jäädä yritysten ja investoijien intressien varjoon. Myöskään komission tuoretta kauppapakettia ei voi kehua erityisen kunnianhimoiseksi mitä tulee kauppapolitiikan ekologisen ja sosiaalisen kestävyyden parantamiseen.

Korostamme, että kestävän kehityksen ja ihmisoikeuksien ei tule jäädä EU:n kauppapolitiikassa pelkiksi tyhjiksi korulauseiksi, vaan niiden tulee olla kauppapolitiikan lähtökohta. Tarvitsemme kauppapolitiikkaa, jonka pääasiallinen tavoite on ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin parantaminen, ja joka siten palvelee ihmisoikeuksien toteutumista ja köyhyyden poistamista sekä edistää ympäristönsuojelua ja kestävämpiä tuotanto- ja kulutustapoja. EU:n jäsenmaana Suomen tulee pyrkiä nykyistä määrätietoisemmin varmistamaan, että EU:n kauppapolitiikkaa tukee johdonmukaisesti globaaleja kestävän kehityksen tavoitteita.

Järjestöjen kestävän kauppapolitiikan visio esittää 10 askelta, joilla EU:n kauppapolitiikkaa voidaan kehittää kestävää kehitystä ja globaalia oikeudenmukaisuutta tukevaksi. Toivomme, että ympäristövaliokunta varmistaa, että Suomen kannat edistävät näiden askelten toteutumista EU:n kauppapolitiikassa. Näistä 10 askeleesta seuraavat ovat sellaisia, joihin erityisesti ympäristövaliokunnan tulisi kiinnittää huomiota:

- **Ympäristönsuojelua ja ihmisoikeuksia koskevien sitoumusten ensisijaisuus.** EU:n ja sen jäsenvaltioiden tulee toteuttaa kestävän kehityksen periaatteita ensisijaisena velvollisuutenaan. Kauppapolitiikan lähtökohtana tulee olla, että kansainvälisille ympäristö- ja ihmisoikeussitoumuksille ristiriitaisia kauppa- tai investointisopimuksia ei neuvotella. Mikäli kauppasopimusten ja ympäristönsuojelua tai ihmisoikeuksia koskevien sitoumusten välillä ilmenee ristiriitoja, kauppapoliittiset sitoumukset on tulkittava jälkimmäisille alisteisiksi.

- **Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja ekologisen kestävyyden edistäminen.** Kauppapolitiikan tulee johdonmukaisesti tukea Pariisin ilmastosopimuksen tavoitetta rajoittaa maapallon lämpeneminen alle 1,5 asteeseen. Kauppasopimusten tulee olla yhteensopivia nopeiden ja koko talouden kattavien päästövähennysten kanssa. On varmistettava, että kauppasopimuksiin ei sisälly esimerkiksi investointisuojan muodossa rajoituksia toimille, jotka edesauttavat siirtymää vähäpäästöisempiin ja kestävämpiin tuotanto- ja kulutustapoihin. Sopimuksia tulee muuttaa, jos niiden ympäristövaikutukset osoittautuvat ekologisesti kestämättömiksi.

- **Kestävää kehitystä on voitava edistää poliittisin keinoin eurooppalaisella, kansallisella ja paikallisella tasolla.** Esimerkiksi kauppasopimuksissa sijoittajille myönnettävät oikeudet tai niihin liittyvä korvausvaatimusten pelko eivät saa rajoittaa hallitusten liikkumavaraa toimia kansalaisten ja haavoittuvimpien ryhmien edun mukaisesti. Sijoittajien oikeudet eivät voi ulottua ympäristönsuojelulle, kansanterveydelle tai sosiaaliturvalle tärkeisiin palveluihin.

- Kauppasopimuksiin ei tule sisällyttää erillisiä tuomioistuimia tai muita riitojenratkaisumenettelyjä, jotka turvaavat ainoastaan sijoittajien oikeuksia. Sen sijaan on **tärkeää kehittää instituutioita, jotka varmistavat mahdollisuuden hakea ja saada oikeutta kaikille osapuolille, mukaan lukien kansalaiset, yhteisöt ja ammattiliitot**. Myös komission esittämän monenvälisen investointituomioistuimen ongelma on, että se turvaa ainoastaan sijoittajien oikeuksia.

- **Kauppapolitiikkaa ei tule kehittää tulevien sukupolvien kustannuksella.** Kauppapoliittisten ratkaisujen vaikutuksia on arvioitava eri alueiden ja osapuolten näkökulmasta ja huomioitava erityisesti niiden vaikutukset **haavoittuvimpien alueiden ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisten kannalta.** Lisäksi kauppasopimusten ja muiden **kaupan lisäämiseen tähtäävien toimien ympäristövaikutuksia tulee arvioida kattavasti** ja varmistaa, etteivät ne kuormita ympäristöä kestämättömällä tavalla.

Kunnioittavasti,

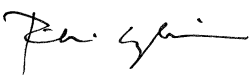

Rilli Lappalainen
Pääsihteeri
Kehys ry

Lisätietoja:

Elina Mikola
Vaikuttamistyön koordinaattori
Kehitysyhteistyöjärjestöjen EU-yhdistys Kehys ry
elina.mikola@kehys.fi
puhelin: 046 851 5974

Liite: 10 askelta kestävämpään ja oikeudenmukaisempaan kauppapolitiikkaan